

підтримки місцевих наративів та протидії ворожій пропаганді. Дослідження ризиків та потенційного впливу аудіовізуального контенту в сучасному медіапросторі підтверджують ці оцінки.

Важливу роль у формуванні медіаграмотності відіграє система освіти, адже саме молодь найбільше підпадає до категорії людей, що користуються соціальними мережами як джерелом інформації і найчастіше спокушається на маніпуляцію. Унаслідок невеликого власного життєвого досвіду молодь не вміє розпізнавати правдиву інформацію серед фейку. Як у школі, так і у вищих закладах освіти медіаграмотність має бути невіддільною частиною навчального процесу. Така інтеграція сприятиме розвитку критичного мислення та навичок аналізу аудіовізуальних творів охоплюючи не тільки соціальні мережі, а й платформи YouTube, TikTok, онлайн-курси та інші цифрові інструменти, що підкреслює важливість самонавчання та цифрової самоосвіти.

Особливу увагу потрібно приділяти населенню старшої вікової групи, ця вікова група часто вразлива до дезінформації, фейкових новин та пропаганди.

На відміну від молоді, яка інтуїтивно формує особисті погляди, старші люди звикли довіряти різним джерелам інформації, не аналізуючи медіапродукцію.

Важливо забезпечити наявність та доступність тренінгів, простих інструкцій для людей похилого віку, спрямованих на розвиток навичок критичного мислення, перевірки інформації, розуміння основ безпеки в інтернеті та культури комунікації в цифровому середовищі. Такий підхід не лише підвищить рівень медіакультури суспільства загалом, а й сприятиме міжпоколінній взаємодії та цифровій рівності.

Медіаграмотність у сучасній аудіовізуальній культурі — це не другорядна навичка, а ключова компетенція різновікового громадянського суспільства. Інтеграція медіа- та інформаційної грамотності в систему освітніх та культурних закладів, створення місцевих виробничих студій та розробка стратегій просування медіаграмотності є важливими кроками до розвитку сталої аудіовізуальної культури.

Досвід останніх років в Україні підтверджує, що за цілеспрямованої підтримки медіаграмотності можна протистояти в боротьбі з пропагандою та водночас сприяти запобіганню дезінформації. Медіаграмотність необхідна для кожного члена суспільства, адже свідоме, обізнане та грамотне суспільство, що вміє аналізувати, критично мислити та споживати правильний аудіовізуальний контент та медіа продукт, і формує загальносуспільну сучасну медіакультуру.

Ю. Літинська

МОБІЛЬНЕ ВІДЕО ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОЇ УЧАСТІ В ЦИФРОВОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Yu. Litynska

MOBILE VIDEO AS A TOOL OF PUBLIC PARTICIPATION IN THE DIGITAL INFORMATION SPACE

Сучасне суспільство характеризується глибокими перетвореннями у сфері масових комунікацій. Стрімкий розвиток науки, техніки, мобільних платформ сприяли появі нових умов для громадянської активності. Відеоконтент, створений за допомогою цифрових пристроїв, став не лише формою розваги, але й засобом соціального висловлювання та документування подій. Колись ефективні традиційні

форми колективного впливу — протест, петиція, громадські збори — набули нових форматів: цифрової дії, візуального свідчення, мережевої активної позиції.

Відео в цьому контексті виконує роль візуального аргументу — воно не лише інформує, а й з перших секунд емоційно залучає аудиторію, формує спільне бачення проблеми. На відміну від класичних медіа, мобільні платформи забезпечують горизонтальні комунікації, у яких користувач і споживач контенту часто є однією особою.

Поняття «громадська участь» у сучасній гуманітарній науці трактується як сукупність практик, спрямованих на колективний вплив громадян на процеси та структури прийняття рішень, формування незалежної суспільної думки. Мета — прагнення до певних соціальних змін. Мобільні платформи стали новими публічними просторами для обговорення та створення критичної маси у вирішенні певних проблем. Концепція публічної сфери німецького філософа і соціолога Юргена Габермаса у XXI ст. отримала нове прочитання в контексті цифрових комунікацій. Публічний простір перестає бути географічним і стає мережевим — децентралізованим, гнучким, інтерактивним. Мобільні додатки, які дозволяють фільмувати, редагувати й поширювати відео безпосередньо з пристрою, створюють умови для миттєвої фіксації та оприлюднення. Так званий новий тип документальності, у якому очевидці та учасники подій стають носіями суспільно важливої інформації.

Під час Революції Гідності, початку війни на Донбасі, а особливо після 24 лютого 2022 р., саме мобільні відео стали ключовими свідченнями воєнних злочинів, гуманітарних катастроф і актів солідарності українців. У цьому сенсі мобільні платформи перетворилися на нові публічні форуми, де громадяни можуть не лише спостерігати, але й діяти, впливати, коментувати, організовувати різні соціальні акції про допомогу. Мобільний контент дозволив пересічним громадянам подолати сталі інформаційні бар'єри, що існували між професійними медіа та аудиторією. Громадяни, військові фіксують події з позиції безпосереднього учасника, часто ризикуючи власною безпекою і відтворюють відео на платформах таким, яким воно є. На відміну від традиційного, створеного за всіма канонами журналістики репортажу, такий контент сприймається як автентичний, навіть за відсутності ідеальної технічної якості.

Приклади можна побачити й у відеохроніках військових пресслужб, волонтерських організацій, силових структур. Короткі відео з мобільних пристроїв поширюються через соціальні мережі, утворюючи ефект «ланцюгової реакції» — коли повідомлення не лише передається, а й набуває нових сенсів під впливом колективного обговорення.

Сьогодні мобільний контент є не лише інформаційним, але й мотиваційним ресурсом, який здатен формувати суспільну поведінку. Через короткі відео та серії роликів користувачі отримують можливість вчасно реагувати на соціальні явища, ініціювати колективні дії, висловлювати солідарність. Найчастіше цей процес відбувається тоді, коли аудиторія стає активним співтворцем контенту, а не є мовчазним споживачем інформації.

Соціальні мережі та мобільні платформи сприяють швидкому поширенню текстових- та відеоповідомлень, формуючи окрему медійну культуру. Такі системи створюють ефект громадськості, яка і спостерігає, і реагує.

Особливу увагу аудиторії сьогодні привертає контент, який несе новий корисний досвід. Наприклад, ролики, що демонструють практичні дії в кризових ситуаціях (волонтерство, акції підтримки, гуманітарна допомога), мотивують аудиторію до повторення подібних. Зокрема, у соціальних мережах ми часто бачимо оголошення про грошові збори на військове обладнання або на підтримку соціально незахищених верств населення. У цьому сенсі відео стає не лише інструментом інформації, а й елементом соціального гуртування та навчання щодо ефективних способів взаємодії у громадян.

Мобільні відео також активно використовуються в політичній комунікації або з метою збирання соціологічних даних. Вони забезпечують можливість вільного висловлення думок без посередництва традиційних, часто редагованих, медіа. Відео може демонструвати соціальні проблеми, несправедливість або інноваційні практики, мати емоційне забарвлення й стимулювати до громадського діалогу. При цьому характерною особливістю мобільного контенту є його імпульсивність і доступність: будь-який громадянин може зафіксувати подію в реальному часі та миттєво її поширити. Це створює новий рівень прозорості та чесності, де суспільство контролює суспільство, а інформаційні потоки стають багатозаровими і взаємопереплеченими.

Саме відео має сильний емоційний вплив на аудиторію, який значно перевищує текстовий або фотоконтент. Короткі ролики здатні швидко формувати настрої, ставлення, громадську думку, мобілізувати і стимулювати соціальні ініціативи. Ефект співпереживання, який виникає при перегляді відео із чутливими темами, підсилює мотивацію до активної участі в громадських процесах.

Водночас треба враховувати негативні аспекти, які мають високий відсоток у загальному обсязі. Йдеться про поширення інформаційних маніпуляцій та фейків, що неодмінно призводять до викривлення громадської думки. Такі епізоди підкреслюють важливість формування критичного ставлення до контенту та підвищення рівня медіаграмотності аудиторії.

Мобільне відео продовжує трансформувати публічну сферу, стаючи інтерактивнішим, персоналізованішим та гнучкішим. З розвитком технологій доповненої та віртуальної реальності, інтерактивних платформ та алгоритмів рекомендацій, відео стає ще більш ефективним інструментом громадянської участі у локальних та світових процесах.

Таким чином, мобільне відео постає ключовим інструментом оновлення сучасної публічної сфери, поєднуючи функції інформаційного, емоційного та освітнього впливу. Воно сприяє формуванню активної та небайдужої позиції аудиторії, забезпечує сталу та вільну комунікацію з усіма владними інституціями, створює нові моделі громадянської участі. З огляду на розвиток цифрових технологій, мобільний відеоконтент не лише документує соціальні явища, а й конструює суспільну реальність, формує колективні уявлення і стимулює соціальні практики.